

Hogyan írjuk a *kamu* + *guru* szót, egybe vagy külön?

A 2025-ben megjelent Osiris Helyesírásban a *kamuhős* egybeírva szerepel (904.), ennek analógiájára javasolhatnánk azt, hogy a *kamuguru* szó egybeírandó. Azonban a *kamu* kettős szófajú, főnév és melléknév. Az internetes szótárak közül az egyik igen részletesen bemutatja ezt: 1. (főnév) átlátszó hazugság; szándékosan hamis vagy pontatlan állítás, mellébeszélés, kitalált, hazug állítás. 2. (melléknév) megtévesztően hazug; igaznak tűnő, de valójában csak kitalált (adat, hír), hamis, ál, hazug, mondvacsínált. „Az úgynevezett tudományos cikk csak kamu érdekességet írt.” „A kamu bejelentést sajnos elhitték a szavazók.” Megtévesztésre szolgáló (tárgy, eszköz), amely hasonlít a valódihoz, de nem az. „A tulajdonos kamu kamerákkal próbálja elrettenteni a betörőket.” „A kamu fegyvert is valódinak gondolták a bankban az örök.” (<https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szotar/Kamu>) A Magyar Nyelvi Szolgáltató Irodához a következők, *kamu* szóval kapcsolatos kérdések érkeztek. Hogyan írandó a *kamu* + *házasság*, *feleség*, *profil*, *írás*, *név*, *sztori*, *barát*, *e-mail*, *webáruház*, *tizenegyes*, *orvos*, *fagylalt*, *vizsga*? A kérdés az, hogy minőségjelzős szó szerkezetek vagy szóösszetételek.

A nyomtatott szótárak közül egyedül a már említett tartalmazza a *kamu* szót. A <https://lexiq.hu> portál a *hoax* egyik jelentéseként adja meg: *álhír*, *átverés*, *kamu*. Itt a főnévi értelem a domináns. A Szómagyarító honlapon többségében főnévként magyarították, pl.: *látszatolás*, *blöff*, *handabanda*. Ezenkívül főnévi szinonimája még: *csalás*, *becsapás*, *félrevezetés*, *rászedés*, *megtévesztés*, *átejtés*, *átverés*, *mellébeszélés*, *zagyvaság*, *mese*, *mesebeszéd*, *halandzsa*, *maszlag*, *süket duma*, *süketelés*, *blabla*, *rizsa*, *sóder*, *hanta*, *hadova* (<https://www.magyarszo.rs/mellekletek/uveggolyo/a.65134/Kamu>), valamint: *valótlanság*, *valótlan állítás*, *füllentés*, *koholmány*, *blöff*, *hazugság*, *megtévesztés*, *lódítás*, *megvezetés*, *ferdítés*, *csúsztatás*, *porhintés*. (https://szinonimaszotar.hu/keres/kamu#google_vignette)

Egy másik internetes forrás (<https://hu.wiktionary.org/wiki/kamu>) a 'hazug' és az 'ál-' melléknévi jelentést közli, ennek a szinonimái: *kitalált hamis*, *félrevezető*, *hazug*, *nem igazi*, *nem hiteles*, *becsapó*.

Melléknévi rokon értelmű megfelelője az *ál-* szavunk is, amely csak összetételben fordul elő, a jelentése: 1. az igazhoz hasonló, de más minőségű, szerkezetű; 2. hamisított, valakit, valamit (csaló szándékkal) utánzó. (ÉKsz. 19.) Az *ál-* csak összetételi előtag lehet, azonban ez nem indokolja, hogy egybeírjuk a pl. *kamu hírt* vagy a *kamu videót*.

Egyébként a szó francia eredetű. A *kamuflázs*, *camouflage* 'álcázás, elterelés' (amely valószínűleg a *camouflet* 'füstpamat, amit valakinek a szemébe fújnak' kifejezés származéka) szóból keletkezett szórövidítéssel. Tehát a francia nyelvben főnév. A fentiek alapján a kérdezett esetekben a *kamu* melléknév, a helyes írásmód *kamu házasság*, *kamu feleség*, *kamu profil*, *kamu*, *írás*, *kamu név*, *kamu sztori*, *kamu barát*, *kamu e-mail*, *kamu webáruház*, *kamu tizenegyes*, *kamu orvos*, *kamu fagylalt*, *kamu vizsga*. Nyilván a *kamu hős* és *kamu guru* is különírandó. Egybeírjuk viszont a személyt jelentő, metaforikus értelemben: *kamuláda*, *kamugép*.

Megkérdeztük a helyesírás.mta.hu-t és a ChatGPT-t, hogyan írjuk azt, hogy *kamuhős*? Az MTA-helyesírás szerint: *kamuhős*. A *kamu* főnevet és a *hős* főnevet egybeírjuk az alábbi szabály alapján: A két főnévből álló – jelöletlen birtokos jelzői vagy jelentéssűrítő – alárendelő összetételeket egybeírjuk. [AKH11-128c, AKH11-129, AKH12-110, AKH12-111, OH-119–120] (A *kamugurut* ugyancsak egybeírná). A ChatGPT másként vélekedik: A *kamu hős* kifejezést külön kell írni. A *kamu* itt melléknév, és egy főnevet (*hős*) jelzőként módosít. Az ilyen melléknév + főnév szerkezeteket a magyar helyesírás általában különírja, ha nem váltak állandósult szókapcsolattá; nincs közte jelentésváltozás.

Egy különös szószerkezet eredetére szeretnék rákérdezni, valamint arra, hogy milyen szöveggörnyezetben helyes a használata. Ez a lett légyen.

Régies, választékos igealak, a felszólító mód elavult (összetett) múlt idejű alakja (Kiss–Pusztai 2003: 363). A maga helyén szép és kifejező eleme lehet az igényes beszédnek vagy írásnak abban az értelemben, hogy akár... akár. Például: „Mindent elolvasott gyermekkorában, ami csak a kezébe került, lett légyen az újság, regény vagy kalendárium”; „így sem okozott gondot, hogy a zenekart biztos kézzel vezesse végig az est programján, lett légyen az a gordonkák és nagybögők egyenletesen morajló üteme...” Néha kissé modorosnak, finomkodónak tűnhet a használata, ahogy a következő mondatban is: „Én megmondom a véleményemet bárkinek a szemébe, lett légyen az barátom vagy főnököm.” Ehelyett teljesen megfelelő a *legyen* használata: „Én megmondom a véleményemet bárkinek a szemébe, legyen az barátom vagy főnököm.” A következő mondatban szintén: „A pénzbírság kiszabása helyett tehát nem alkalmazható figyelmeztetés, lett légyen bármilyen körülmény, legyen szó bármilyen korú kerékpárosról.”

Mi a *selfie* szó magyarítása?

A *selfie* szónak nincs hivatalosan elfogadott, teljes mértékben elterjedt magyar megfelelője, de többféle fordítási kísérlet, javaslat létezik. Lehetséges magyar megfelelők: *Önarckép* – Ez a legközelebbi jelentésű szó, de inkább a festményekre vagy művészi fotókra utal, nem a mobiltelefonnal készített hétköznapi képekre. *Önfotó* – Ez egy modernebb, gyakrabban használt magyarítás, amely jól tükrözi a *selfie* jelentését. *Önportré* – Inkább irodalmi vagy művészi hangvételű. A *selfie* magyaros átírása: *szelfi* (vö. Balázs 2023: 186–8). A helyesírási szabályzat alapján így kell magyarul írni.

Az eltűnésre helyes-e az *elveszlik* (*elveszik*) szó?

A szótárakban az *elvesz*, *elveszik* alak szerepel, ez utóbbi bizalmas stílusminősítéssel. Az *elvesz* a szótár példamondataiban csak múlt időben szerepel: *elveszett*. Az *elveszlik* bizalmas, nyelvjárási forma, a köznyelvben nem használatos. Példák az *elveszik* használatára: „Két zsebkendőt is vittem magammal, ha az egyik elveszik, még marad egy másik.” „Lyukas a zsebem, félek, hogy könnyenelveszikapénzem.” „Viszonthaaztmondják, hogy, Vigyázzapénztárcádra, mert könnyen elveszik!”, akkor kétértelmű lehet a mondat: attól óvnak-e valakit, hogy könnyen elveszítheti a pénztárcáját, vagy attól, hogy könnyen elveszik tőle. Egy dunántúli nyelvjárásban beszélőknek összetéveszthetetlen a két szóalak, ugyanis nem egyformán mondja, ejti az e hangzót. A pénztárca könnyen elveszik, tehát elkallódik, míg az elrabolják esetében elvész az ejtése, azaz zárt e-vel.

Mit jelent az *alkalmasint* szó? Milyen szöveggörnyezetben használható?

Az értelmező kéziszótárban (ÉKSz. 2003) az *alkalmasint*nek két jelentése van: 1. valószínűleg, hihetőleg, 2. (pongyola nyelvhasználatban) alkalomadtán, alkalmilag. Az alkalomadtán jelentése: néha, ha alkalom adódik. Feltehetőleg a „pongyolának” minősített használat miatt van a két szó jelentése között keveredés. Mikszáth még az eredeti, első jelentésben használta: „Az igazság alkalmasint az, hogy az Isten egyenletesen osztotta el teremtményei közt a tehetséget.” Tehát valószínűleg, bizonyára, feltehetőleg, minden bizonnyal. Viszont a szónak ez a jelentése háttérbe szorult, archaizálódott, és nem tekinthető hibának a következő mondatban való használatát

’alkalmanként’, ’minden alkalommal’ jelentésben: „Barátaink két éve más városba költöztek, de alkalmasint, azaz alkalomadtán azért meglátogatjuk egymást.” Tehát ma már az *alkalmasint* és az *alkalomadtán* rokon értelmű kifejezéseknek tekinthetők. (Lásd még: *alkalmasint* – *alkalmanként* – *alkalomadtán*: Balázs–Zimányi 2007. 17.)

A két vagy a kettő a helyes az alábbi esetben? „A programnak számos funkciója van, de ezek közül két/kettő olyan van, amely a mindennapi használat során kiemelten fontos.”

A második tagmondatban az állítmány a *van*, az alany az *olyan*, ennek számnévi jelzője hagyományosan a *két* forma. Tehát: két olyan van. A beszélt nyelvben azonban elterjedt ebben a helyzetben is a *kettő* használata a *hét* vagy a *nég*y számnévvel való összetévesztés elkerülésére (Grétsy–Kemény 2005: 295).

Ha a márkanevet kis kezdőbetűvel írja a gyártó, akkor a magyar helyesírás szerint is kisbetűvel kell írunk őket, annak ellenére, hogy tulajdonnevek? „Két iPhone/iPhone mobilom volt eddig.” És a mondat elején is? „iPhone-ból/iPhone-ból sosem elég.”

A márkaneveket úgy kell írni, ahogy azt a tulajdonos (szabadalmaztató) írja, még akkor is, ha ellentmondanak a helyesírási szabályoknak. Mi ezzel nem értünk egyet, ők viszont már perrel is megfenyegettek bennünket és a Magyar Tudományos Akadémiát is, ha a magyar helyesírást alkalmaznák. Erre hívtuk fel a figyelmet a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda nyelvi gyorsszolgálatában.

Hogyan írjuk helyesen köznévként, összetételi előtagként, tulajdonnévként: lego, legó, LEGO?

Az elmúlt másfél évtizedben többször kaptunk hasonló kérdést. Az érintett cég (LEGO Csoport) jogi képviselője (SBGK Ügyvédi Iroda) tájékoztatott bennünket, hogy a LEGO® – a LEGO Csoport tulajdonában lévő regisztrált védjegy, és kizárólag LEGO-ként lehet hivatkozni rá, ezért a honlapunkon töröljük az ezzel kapcsolatos válaszokat. Ez 2024. augusztus 16-án megtörtént. Kérjük Önöket, hogy a továbbiakban ne tegyenek föl ezzel kapcsolatos kérdést. További helyesírási tanács: Magyar helyesírási szótár A magyar helyesírás szabályai tizenkettedik kiadása szerint, szerk.: Tóth Etelka, Akadémiai Kiadó, 2017. 336. oldal. (Lásd: lego, legó, Legó: <https://e-nyelv.hu/2017-12-10/lego-lego-2/>; valamint Balázs 2025.)

A Gecsemáné-kert+i kis vagy nagy kezdőbetűs?

Az OH. (750. o.) szerint: *Getsemáne-kert*, az *-i* képzős változat: *Getsemáne-kerti* (AkH. 175. b). Az alapszó az Útmutató egyházi kifejezések helyesírásához (Szent István Társulat, 2006: 14.) szerint: *Getszemáni-kert*. A Református nyelvhelyességi útmutató (Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár, 2007: 13) szerint: *Getsemáne-kert* ~ *Gecsemáné-kert*.

Ha valakinek Kovácsok voltak a felmenői, a családjának az a része a Kovács ág. Ezt kötőjellel vagy anélkül kellene írni? És azt, hogy a Kovács ősök?

A Kovács család mintájára írjuk: *Kovács ág*, *Kovács ős*, *Kovács ősök* (AkH. 127).

A HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont által anyakönyvi bejegyzésre alkalmasnak minősített férfi- és női utónevek jegyzéke rendszeresen frissül. Ebből nem állapítható meg, hogy melyek a legújabb trendek, ezért segítségemre volt az AI a következő (internetes lapok anyagaiból leszárt) listával: „2025-ben új keresztnévkerültek be a magyar anyakönyvezhető nevek közé, köztük olyanok is, melyek korábbi nevek alakváltozatai vagy idegen nyelvekből származnak. Néhány példa az újonnan engedélyezett lánynevek közül: Andreina, Aviána, Elizabell, Halina, Lélia, Leticia, Lira, Madita, Medina, Meril, Minetta, Nea, Nissza, Szibell, Sztilla, Trisza, Zamira, Zonera. A fiúnevek között is találunk újdonságokat, mint például: Berk, Dárisz, Gábris, Galahad, Klinton, Korbin, Legolász, Náel, Nazir, Pipó, Saif, Szigurd, Sztoján, Szvjatoszláv, Tiágó. Emellett olyan nevek is anyakönyvezhetőek lesznek, mint az Emilín, az Ájlá, a Kikerics, az Ili és a Teca. A japán nevek közül a Hime, Hiroto és Hideki, a török és perzsa nevek közül pedig a Nármin, Öjkü, Musztafa, Arsalan és Meszut kerültek be a listába. A legújabb lánynevek között szerepelnek: Nissza, Szibell, Sztilla, Trisza, Zamira, Zonera. A fiúnevek között pedig: Berk, Dárisz, Gábris, Galahad, Klinton, Korbin, Legolász, Náel, Nazir, Pipó, Saif, Szigurd, Sztoján, Szvjatoszláv, Tiágó. Ezenkívül az anyakönyvezhető nevek közé kerültek a Söván (Johanna), az Eleonor, Elora (Eleonóra), a Serina (Serin), a Zenda (Zena), a Zilia (Zília) és a Liza (Melissa) alakváltozatai is. A 2023-ban és 2024-ben engedélyezett nevek között szerepelnek még: Emilín, Ájlá, Kikerics, Ili, Teca, valamint a japán eredetű Hiroto, Hideki, és a török/perzsa Nármin, Öjkü, Musztafa, Arsalan, és Meszut.” A némileg illogikus (mert sokféle forrásból gyűjtött) AI-összeállítás pontosnak tűnik, mert a napilapokban (pl. <https://www.veol.hu/helyi-kozelet/2025/01/keresztnev-Lista-noi-keresztnev>) hasonló listákat látunk. Arról is olvastam, hogy a Lackó keresztnévet évekig nem engedélyezte a bizottság (most már igen), de ezzel szemben a felsorolt nevek kapcsán nem volt aggály. Mivel a felsorolásban gyakorlatilag nincsenek magyar nevek, kérdésem, hogy mit szól a 150 éves Magyar Nyelvőr a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont listájához. Nem kellene-e valamiféle pozitív nyelvi stratégiával a szülőket a meglévő hagyományos keresztnévekre figyelmeztetni, vagy ha ez nem kielégítő számunkra, nem kellene-e új magyar keresztnéveket ajánlani (ahogy az a nyelvújítás korában történt)?

A keresztnév gondozása jelenleg valóban a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont feladata. Nekünk is feltűntek olyan cikkek, amelyekben egészen furcsa nevek fordulnak elő, például egy írás címében is: „Galahad igen, Jézus nem – bővült az adható keresztnév lista. Knevnévjóko és Mádhuri is lehet a gyermeke, ha ezután születik” (VEOL Veszprém Megyei Hírportál [2024.10.08. 03:05] <https://www.veol.hu/hazai-bulvarceleb/2024/10/keresztnev-Lista-adhato-nevek>). Úgy tudjuk, hogy ezek a példák nem feltétlen felelnek meg a valóságnak, ezért megkértük az újonnan elfogadott nevek listáját a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközponttól, amelynek illetékese ezt a választ küldte: „Minden hónapban fenn vannak a nevek, így lehet követni, hogy mivel bővül a rendszer. Egyébként most fog megjelenni a NÉ-ben (Névnyi Értesítő) az elmúlt 12 év elfogadott neveinek a részletes elemzése.”

Amennyiben ma valaki új, még nem elfogadott (listában nem szereplő) keresztnévet szeretne adni a gyermekének, a Kutatóközpont honlapja szerint a következőképpen kell eljárnia: „Ha magyar állampolgár olyan utónevet (másként: keresztnévet) szeretne bejegyeztetni, amely nem található meg a Nyelvtudományi Kutatóközpont honlapján levő női és férfiutónevek listájában, akkor ezt az utónevet hivatalos eljárásban a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium részére címezve közvetlenül a 1358 Budapest, Pf. 19. postai címre vagy

a hatosagi@ktm.gov.hu e-mail-címre küldött, az itt letölthető formanyomtatványon kell kérvenyezni.”

Azzal teljesen egyetértünk levélírónkkal, hogy nem elegendő a beérkező kérelmek névtani vizsgálata, szükség lenne pozitív nyelvművelésre („névművelésre”), tájékoztatásra és akár új keresztnévalkötő nyelvújító tevékenységre.

Talán ezért is terveznek új kormányrendeletet a keresztnévvel kapcsolatban: „Az új rendszerben a kormány kultúráért felelős minisztere teszi közzé a választható keresztnév listáját a Magyar Közlönyben, ha pedig valaki ehhez új nevet szeretne hozzáadni, a minisztérium konzultál kutatókkal, majd döntést hoz. A nemzetiségi önkormányzatok pedig kétharmados többséggel dönthetnek a felvehető nevekről.” „Ezzel a rendszerrel legalább lesz felelőse a névlistának, jelenleg ugyanis adható magyar női név a Kandida vagy az Orália, férfinév a Késav, az Orda, a Gida vagy a Legolasz” (Forrás: Józsing Antal nyugat.hu 2025. május 22. 12:38)

Szakirodalom

Balázs Géza 2023. *Az internet népe*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest.

Balázs Géza és Zimányi Árpád (szerk.) 2007. *Magyar nyelvhasználati szótár*. Pauz-Westermann. Celldömölk.

Balázs Géza 2025. *Elszabadult márkavédjegy*. (Megjelenés alatt.)

ÉKSz. 2021. Pusztai Ferenc (főszerk.): *Magyar értelmező kéziszótár*. Akadémiai Kiadó. Budapest.

Grétsy László – Kemény Gábor (szerk.) 2005. *Nyelvművelő kéziszótár*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.) 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó. Budapest.

Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila 2006. *Helyesírás*. Osiris Kiadó. Budapest

Balázs Géza
egyetemi tanár

Színház- és Filmművészeti
Egyetem, Doktori Iskola,
Németh Antal Drámaelméleti
Intézet, Budapest

E-mail: balazs.geza@szfe.hu
<https://orcid.org/0000-0003-3440-2959>

Minya Károly
nyelvész, főiskolai tanár
Nyíregyházi Egyetem, Nyelv- és
Irodalomtudományi Intézet
E-mail: minya.karoly@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2421-3580>